

De vervolgstap in het nadenken over verticaliteit

Cultuurtheorie zou aandacht moeten hebben voor gelaagdheid, niet egalitair of elitair, maar nieuwe vormen van onderscheidenheid in hoogte. Dit vindt Sloterdijk zelf een vervolg van zijn denken in woede en tijd.

- Trots; er willen zijn (Thymos) → prestige en zelfrespect,
- Begeerte; willen hebben (Eros) → in bezit neming en genot

Maieutiek 2020-voorjaar-4

2

Hoogte vergt onderscheid

Sloterdijk beschrijft de overgang van:

1. De klassenmaatschappij met verschillen op basis van heerschappij, privileges en onderdrukking,

Naar

2. De disciplinerings maatschappij. Met verschillen op basis van ascese, virtuositeit en prestatie

Daarvoor sluit hij aan bij Wittgenstein en Foucault.

Maieutiek 2020-voorjaar-4

3

Taalspelen en orderegels

Wittgenstein; "Cultuur is een orde regel." (uit 1949) (blz. 143)

"Zijn bestaanscurve beschrijft de lange strijd om een draaglijke aankomst op het grondgebied van de feitelijkheid - zonder al te veel verlies aan meegebrachte luciditeit. De dingen zoals ze zijn te vatten, en de onvermijdelijke levensverrichtingen uit te voeren, zoals ze volgens de lokale grammatica nu eenmaal uitgevoerd moeten worden zonder nog dieper in de 'smeerlapperij' weg te zakken - dat is waarschijnlijk Wittgensteins oefendoel geweest." (145)

Maieutiek 2020-voorjaar-4

4

Van orderegel naar secessie

Wittgenstein zoekt de regels van het gewone leven, denkt eerst dat hij naar de elementaire vormen moet gaan. (Wittgenstein I) maar ontdekt dan dat het gebruik de regels bepaalt.

Als je wilt intreden in de gewone wereld moet je de regels volgen, maar deze zijn i.t.t. tot een klooster niet vastgelegd.

Hij zoekt de regels die werkelijk de orde bepalen en niet het gedachteloze bestaan.

Maieutiek 2020-voorjaar-4

5

Secessie

Secessie is het zich afscheiden van een groep individuen van een staat, kerkgemeenschap of ander organisatieverband. Het gaat om het wel of niet kunnen leven met de regels.

Voorbeeld bouwkunst Wenen Thema 'Ornamenten en misdaad' Alfred Loos

Maieutiek 2020-voorjaar-4

6

Je moet veranderen is ook: je mag fouten maken

“Wittgenstein zegt 'Dat het leven problematisch is, betekent dat jouw leven niet in de vorm van het leven past. Je moet je leven dan veranderen, & past het in de vorm, dan verdwijnt het problematische.’”(150) Daarmee sluit Wittgenstein aan bij de traditie van Plato, zegt Sloterdijk, omdat een school in de zin van Plato het begin is van de fout (het is zelfs de uitvinding van de fout zegt Sloterdijk (151) die gemaakt wordt en bereflecteerd kan leiden tot groei.

Maieutiek 2020-voorjaar-4

7

Foucault en de discoursen

Discours is een taalspel dat performatief is.
Macht = constitutief (pouvoir)
Foucault begint met machtsanalyses en gebieden waarop de macht werkzaam is
Zijn uiteindelijke positie is een herwaardering van de zorg voor het zelf van klassieke wereld en daarmee de verticaliteit van het oefenende leven.

Maieutiek 2020-voorjaar-4

8

Foucault

“Dat is de ironie van de inspanningen die we ons getroosten om onze visie te veranderen [...] Hebben ze er werkelijk toe geleid dat we anders denken? Misschien hebben ze er hoogstens toe geleid dat we wat we al dachten, nu anders denken, en onder een ander gezichtspunt en in een helderder licht zien wat we ook ervoor al deden. We denken ons te verwijderen en vinden ons in de verticale van onszelf.”(...)
“De imperatief: 'Je moet de leven veranderen!' betekent hier: je bent zelf de berg van het onwaarschijnlijke, en zoals je je plooit, zo rijst je op.”(164)

Maieutiek 2020-voorjaar-4

9

Kritiek, maar welke kritiek

Secessie en verandering vraagt kritiek, maar het is heel belangrijk hoe die kritiek is.
“Het operationele onderscheid is hier dat van goed en kwaad. Voor het kwade geldt dat het er niet behoort te zijn. Je kunt het niet verbeteren, je moet het uitschakelen. Zoals het eerste verschil werkt met positieve of negatieve waardering, zo werkt het tweede met zijn en niet-zijn.
Het ligt voor de hand dat voor de disciplinicus alleen het eerste onderscheid van belang is.’”(169)

Maieutiek 2020-voorjaar-4

10

Goede en foute kritiek

“Nietzsche was waarschijnlijk de eerste die had begrepen wat het gewone moralisme inhoudt, namelijk de kritiek op het gebergte door de niet-beklimmers. Je kunt je inderdaad voornemen de 'wereld' als de totaliteit van onbeaambare oefeningen de rug toe te keren, om je tot in de perfectie te oefenen in iets anders dan het leven 'in de wereld' - dat was precies wat de laatantieke wereldontvluchters beoogden. Niettemin bestaat er tussen vroege christenen en moderne radicalen een opmerkelijk verschil. De christelijke bisschoppen stelden orderegels op voor het leven op andere bergen, regels volgens welke 1500 jaar lang kon worden geleefd, ten dele tot op de dag van vandaag. De moderne radicalen daarentegen staan bij alles wat het geval is werkeloos aan de kant en vinden het unfair. Voor hen zijn alle bergen een kwaad.”(170)

Maieutiek 2020-voorjaar-4

11

Spiltijd

Spiltijd is een term van Jaspers voor 800-200 BCE, is eigenlijk de aanduiding dat de kloof tussen de hoogste opgeklimmen mensen en de rest onoverbrugbaar werd. De gewone mens kan niet meer meedoen omdat de wereld ingewikkeld werd. (204)
Niveau van schrift, logica, gymnastiek, muziek en kunst wordt te hoog. Je moet eerst (veel) oefenen om mee te kunnen doen.

Maieutiek 2020-voorjaar-4

12

Goddelijkheid valt te leren

De mens die dit bereikt is nu in staat zichzelf te sturen, maar is ook zijn naïviteit en zijn 'heelheid' kwijt. Hier verandert met de pedagogiek (paideia) de voortplanting in het kind dat een project wordt. De leraar opvoeder is ook een dompteur.

Pedagogiek als toegepast mechanica

Mèchanè = list. De list van de pedagogiek is de gewoonte te gebruiken om de gewoonte te overwinnen; oefening baart kunst! Het onmogelijke wordt mogelijk door oefening. Het goddelijke valt te leren! (211)